

VALLCARCA

LUCAS CARRASCOSA

DANIEL TAMAYO

QUIM RODRÍGUEZ

ISA LAPERA

ÍNDEX //

INTRODUCCIÓ | 3

QUÈ ES UN BARRI? | 5

QUÈ FA UN BARRI? | 6

QUIN BARRI HEM ESCOLLIT? | 7

EL BARRI ADMINISTRATIU | 8

EL NOSTRE ESTUDI DE BARRI | 9

CONTEXT DE LA PROBLEMÀTICA | 14

PROBLEMÀTICA | 15

INICIATIVES: AGENDA 21 | 16

INICIATIVES: PLA BUI TS | 18

CONCLUSIONS | 20

REFERÈNCIES CONSULTADES | 21

INTRODUCCIÓ //

Vallcarca és un dels cinc barris en que es divideix el districte de Gràcia, situat a l'àrea nord de la ciutat de Barcelona. El barri està limitat per la Serra de Collserola al nord, a l'est pel districte de Sarrià-Sant Gervasi, a l'oest amb els barris del Coll i La Taxonera i al sud pels barris de la Vila de Gràcia i de la Salut. El nom del barri significa “vall estreta”. Es situa entre dos turons, el del Putget i el del Coll. Els seus límits comencen a la Plaça de Lesseps i acaben a la falda de Collserola.

Vallcarca és un dels barris amb major altitud sobre el nivell del mar de la ciutat. Els seus carrers compten amb pendents molt pronunciades. Els primers nuclis del barri van ser l'hostal de la Farigola, Can Falcó, Can Mas i Can Gomis. Inicialment el barri formava part d'Horta i la seva població estava formada per estiuejants, propietaris de torres i palauets, i per la gent del vall que reivindicava millors comunicacions per arribar més còmodament a les seves vivendes. Aquest fet va fer que construís un dels punts més importants del barri, el Viaducte de Vallcarca que creuava l'antiga riera de Vallcarca, ara anomenada Avinguda de Vallcarca. Aquest pont és la principal via d'accés al barri del Coll. Durant aquesta època el modernisme va tenir una gran influència en l'arquitectura d'aquesta zona. Modernisme humil que no es va tenir en compte quan es van demolar una gran quantitat de vivendes a causa del Plan General Metropolitano.

INTRODUCCIÓ //

Aquest barri i el seu entorn van ser residència d'importants escriptors catalans com Marià Manent, Joan Perucho, Joan Ferraté, Pere Quart o Joan Sales. Però la cultura del barri no només ha viscut del passat.

El graffiti va entrar a Espanya per Barcelona i es van donar les primeres manifestacions al turó del Carmel. Els graffitis aviat es van expandir per les zones properes a Vallcarca, on actualment encara podem trobar-ne. La proximitat de Vallcarca a zones verdes, com el Parc Güell o del Turó de les Tres Creus, segueix sent un reclam per atreure nous veïns que busquen tranquil·litat i volen viure a prop del centre de Barcelona.

QUÈ ES UN BARRI? //

Si ens dirigim al diccionari de la RAE trobem la següent definició:

Barrio.

1. m. Cada una de las partes en que se dividen los pueblos grandes o sus distritos.

2. m. arrabal (afueras de una población).

3. m. Grupo de casas o aldea dependiente de otra población, aunque estén apartadas de ella.

Realment és això un barri? Què entenem com a tal?

QUÈ FA UN BARRI? //

Com tots sabem, el que és un barri no es correspon amb la definició que ens pot donar la RAE, per això a través de les respostes dels nostres companys i les nostres pròpies, anem a veure com els usuaris defineixen el concepte de barri.

-”Vida social quotidiana en un espai-temps determinat”

-“Conjunt de característiques que relacionen un territori amb uns habitants, veïns, comunitat”

-“La gent fa el barri”

-“Conjunt de persones que conviuen en una mateixa àrea de la ciutat” (i s’identifiquen)

-“Relacions entre veïns creen sentiments de barri”

-“Història i tradicions associades a un territori de la ciutat fan barri (perfil habitants, estil urbanístic, costums, convivències, relacions, activitats, festes, ...)”

-“També factors físics mentals. Límits imaginaris-comunitat que comparteix un espai “

-”Amics, família i costums”

-” El dia a dia”

-”El teu lloc”

QUIN BARRI HEM ESCOLLIT? //

El barri que nosaltres hem escollit es Vallcarca. Correspon al districte de Gràcia i esta situat entre dos turons, El Coll i el Putget. El barri de Vallcarca rep el seu nom per la riera que el recorre.

Actualment aquest barri, al igual que molts barris de Barcelona, està sofrint diverses modificacions per tal de fer-lo mes acollidor per als habitants i el únic que estan oblidant a través d'aquestes remodelacions es l'usuari del barri i la consciència de barri, que poc a poc està desapareixent.

EL BARRI ADMINISTRATIU //

A la pàgina web de l'ajuntament de Barcelona trobem aquesta definició sobre què és el barri de Vallcarca:

Vallcarca és un barri amagat entre dos turons, el del Putget i el del Coll, i que s'estén seguint el curs de la riera que li dóna nom. Els seus nuclis primigenis van ser l'hostal de la Farigola, Can Falcó, Can Mas i Can Gomis. Els jardins de Can Gomis van ser destruïts amb la construcció de l'Hospital Militar. L'antic hostal de la Farigola, sobre la riera del mateix nom, es va enderrocar i s'hi va fer una escola. Els terrenys del Mas Falcó acullen una petita urbanització de torres aïllades.

En els seus inicis, Vallcarca formava part d'Horta. Era un barri d'estiuejants i de gent amb interessos diferents que vivia a la vall. Els estiuejants volien tranquil·litat i la gent de la vall volien millors comunicacions. Finalment es va construir un viaducte que salvava la vall (el pont de Vallcarca) i es va urbanitzar la riera. Seguint-ne el curs, s'obrí al trànsit l'avinguda de l'Hospital Militar, fet que va suposar la fi de l'antic aïllament.

Pel que podem veure es tracta d'una descripció fronterera i es parla d'aquells elements més importants del barri, allò que suposadament "ho fa barri".

EL NOSTRE ESTUDI DE BARRI //

EL NOSTRE ESTUDI DE BARRI //

EL NOSTRE ESTUDI DE BARRI //

Per realitzar l'estudi de barri vam fer un parell de visites per poder conèixer el barri. La primera vegada ens vam limitar a observar als veïns, el barri en si, fer fotografies i a entendre que ocorria allà.

Com podem veure a les fotografies adjuntades es tracta d'un barri entre lo vell i lo nou, entre la riquesa i la pobresa, un barri en transformació.

Actualment està sota un pla de "rentat de cara", pla d'ampliació d'avinguda de Vallcarca, privatització del Park Güell ...

Vam poder veure una gran quantitat de solars buits i diverses cases ocupades que es barregen amb la novetat de les escales mecàniques i els fluxos de turistes perduts que busquen el Park Güell.

També vam poder observar una gran quantitat de grafitis, que reflecteixen una gran cultura popular.

Després de finalitzar la nostra fase d'observació vam decidir abordar la fase d'interacció amb els veïns, per això vàrem preguntar a un parell de veïns per poder formar-nos una idea que era el barri per a ells.

En una de les entrevistes vam estar parlant amb una senyora que vivia a la part alta del barri de Vallcarca i amb el seu fill, propietari d'un quiosc.

En primer lloc ens van parlar sobre la privatització del Park Güell, en un principi els semblava malament que els veïns haguessin de pagar per accedir però d'una banda preferien pagar una quantitat raonable i que amb aquests diners mantinguessin el parc net i en condicions.

Respecte al tema dels solars buits ens van dir que coneixien el pla de construir un parc sota l'aqüeducte per col·laborar amb aquest "rentat de cara" del barri.

Vam seguir avançant pel barri i mentre parlàvem sobre la proposta d'un bulevard amb botigues sota l'aqüeducte, un senyor resident del barri al escoltar-nos se'ns va acostar. Ens va dir que la zona de l'avinguda de la república de argentina era molt

EL NOSTRE ESTUDI DE BARRI //

més barri que l'altra zona que es situava a l'altre extrem de l'aqüeducte. També ens va parlar de les cases ocupes, que moltes d'elles eren cases grans i ben cuidades, però només pel fet de ser cases ocupa les van enderrocar, per "netejar el barri".

Vam seguir caminant pel barri, i ens vam dirigir cap a l'antic forn de Vallcarca.

Allí vam poder trobar que en l'actualitat és la sede d'una associació cultural que portava oberta unes poques setmanes. Es tractava d'un local exclusivament per a socis, amb una quota de 5 € a l'any o d'1 € a l'any depenent de les possibilitats dels socis.

Vam poder observar que tenien l'espai dedicat a una exposició de grafitis del barri de Vallcarca, molts d'ells els vam poder veure al llarg de les nostres visites al barri.

Posteriorment vam poder parlar una mica amb el propietari del local, ens va explicar que l'associació la van constituir sis amics. Després de treballar 2 anys al local, ja era una realitat, per això, no han comptat amb cap tipus de subvenció ni ajudes.

A partir del mes de gener i febrer començaran amb diferents cursos i tallers.

Ens va parlar de les col·laboracions que han fet amb diferents associacions, però que l'estigma de "okupes" els impedeix treballar amb altres associacions. Es defineixen com pocs i mal avinguts.

També ens va parlar sobre el pla del parc de blat que col·locaran sota l'aqüeducte, el va qualificar com "gilipolladas", que posarien una pista de bàsquet, etc.

"Tot sota el lema de l'IED, l'institut europeu de design (amb to fatxenda) que faran un gran treball amb el tema del reciclatge"

Plantaran blat bord tenint la possibilitat de plantar un blat que es pugui reutilitzar i consumir. Com sempre tot això servirà per omplir les butxaques d'algu i deixar en l'estocada als veïns.

Volen que sigui un barri com un poble, però no ho serà,.... fent aquestes coses es

EL NOSTRE ESTUDI DE BARRI //

convertirà en un barri de “guais”, i s’eliminarà la consciència de barri.

Iniciatives de barri com aquesta són les que poden crear major consciència de barri, però la gent segueix darrere dels seus prejudicis, que es tracta de “okupes” i no confien en aquest tipus d’associacions que amb una mínima quantitat de diners poden arribar a obrir la ment de tots els membres del barri creant entre tots una gran comunitat.

Ens va explicar que el sistema no és el millor, perquè han anat pressionant els veïns i fent-los fora. Primer van permetre el moviment d’ocupació de cases, motiu pel qual molts veïns van marxar i després van treure a pals als okupes. Tenint d’aquesta manera, lliure disponibilitat de les diferents cases i solars. Per consegüent les poques coses culturals que es realitzaven al barri també van anar desapareixent.

CONTEXT DE LA PROBLEMÀTICA //

Durant tot un matí ens vam reunir amb l'arquitecte especialitzat en urbanisme i professor a Elisava, Rafael Balanzo. Amb ell vam indagar en l'evolució del Barri, com es transforma i com ho faria en un futur. La conversa comença en l'any 1976, quan l'Ajuntament volia crear una autopista que creués el barri de Gràcia, era el pla general metropolità. Era una obra molt costosa i llarga, albergaria uns quants anys. Es debatia la creació de la Via "O". En 1985 s'aprova el pla de reforma especial del barri de Gràcia i es vota en contra de la Via "O".

En el 1993 apareix la reforma interior de la zona de la Farigola que consistia en eixamplar els carrers per a que els edificis fossin més alts, però també es va cancel·lar. Al 2002, la immobiliària Núñez i Navarro compra més del 50% de terreny privat de Vallcarca, té el poder i comença a presentar plans de construcció. Els poseedors de l'altra percentatge dels terrenys han de estar d'acord, ja que si no accepten el pla, la seva propietat en els terrenys desapareix. Aquesta és una de les estratègies que usa l'Ajuntament per a expulsar als veïns de les seves cases, per a construir de nou, utilitza la pràctica anomenada mòving. L'altra tàctica era ser més permisible amb els Okupes, un cop els veïns estaven farts marxaven. Després la policia expulsava als Okupes, per a poder derruir els edificis i crear de nous, orientats a un nou públic, amb un poder adquisitiu més alt.

En 2008 es volia començar a construir i moltes iniciatives socials van ser destruïdes. En Rafael va ser dels primers impulsors de la creació d'horts urbans, es crearen també zones verdes on s'organitzaven paellades... tots aquest moviments socials van quedar destruïts perquè l'Ajuntament volia supervisar la gestió. Mentre que a Vallcarca els hi estaven negant una convivència justa, a altres districtes com el Coll o Lesseps van tenir una major inversió. Al Coll es van invertir 16 milions d'euros, es crea un centre cívic, a Lesseps es crea la gran plaça, una biblioteca... Vallcarca no tenia un moviment de protesta social molt fort, o com a mínim, era menor que en el Coll. Des d'aquell moment van haver-hi moltes protestes. Les obres de Núñez i Navarro es van paraitzar per falta de pressupost. En el seu lloc s'ha decidit crear un camp de bàsquet i espais verds. Tot hi això, els veïns estan molt desinformatats i no tenen molts ànims. Actualment hi ha un nou impuls per reavivar el barri, s'han creat unitats d'actuació, on hi col·labora en Rafael, com l'ateneu del Forn, el bar la Bodega... Quan s'organitzin la força serà major i es podrà combatir la injustícia social que pateix Vallcarca.

PROBLEMÀTICA //

La problemàtica de Vallcarca es va iniciar amb l'aprovació del Plan General Metropolitano (PGM) de 1976. El PGM pretenia continuar amb l'autopista urbana "via O" en direcció Collserola a la zona de Vallcarca. L'any 1985 es va anular el projecte de l'autopista. Aquesta llei va fer que tota aquesta zona fos immodificable. No es donaven permisos per a restaurar els habitatges dels barris i això va fer que es degradés el barri i els preus dels immobles baixessin.

L'any 2002 es va tornar a modificar el PGM amb l'aprovació d'un vial enjardinat a l'avinguda de l'Hospital Militar. Això va fer que s'enderroqués part del barri i es reallotgessin als habitants. Tot això va produir un decreixement demogràfic del barri i l'abandonament d'alguns habitatges. Molts comerços van tancar ja que no podien reformar els locals. Alguns propietaris van acceptar l'oferta privada i van decidir vendre les seves cases a la constructora. Aquestes cases es van sumar als habitatges abandonats, això va fer que es comencés a ocupar de forma il·legal molts espais. Es van ocupar més de 30 cases.

Més tard es va fer voler creure als habitants que el barri necessitava un canvi o reforma i calia higienitzar-lo. Actualment, en plena crisi financera, el projecte de solarització i construcció de la zona ha quedat aturat. El veïnat ha començat a reapropiar-se els solars abandonats per les constructors per crear nous espais d'ús comunitari.

INICIATIVES: AGENDA 21 //

Agenda 21 és una expressió encunyada en el Cim de la Terra (Riu, 1992) per referir-se al Pla d'Acció que els estats haurien de dur a terme per transformar el model de desenvolupament actual, basat en una explotació dels recursos naturals com si fossin il·limitats i en un accés desigual als seus beneficis, en un nou model de desenvolupament que satisfaci les necessitats de les generacions actuals sense comprometre la capacitat de les generacions futures. És el que s'ha denominat desenvolupament sostenible, és a dir, durador en el temps, eficient i racional en l'ús dels recursos i equitatiu en els beneficis.

En el document final de les Nacions Unides de fa deu anys, es dedicava un capítol -el 28- al paper de les ciutats en aquest ambiciós desig de canvi. Es reconeixia tant la responsabilitat de les ciutats com la seva capacitat de transformació. Com s'ha dit en alguna ocasió, poques vegades unes breus línies d'una declaració formal han suscitat una reacció tan entusiasta. Avui, més de 5.000 ciutats de tot el món estan elaborant les seves Agendes Locals 21, a través de mecanismes de participació de la comunitat local, a fi d'establir objectius compartits per contribuir localment al desenvolupament sostenible de la societat planetària. Les Agendes 21 Locals són una bona concreció de la vella màxima ecologista "pensar globalment i actuar localment".

Barcelona ha estat una de les ciutats actives en aquest moviment i culmina ara l'elaboració de la seva Agenda 21. El document Criteris i Propostes per a la participació ciutadana de l'Agenda 21 de Barcelona, elaborat per l'Equip d'Anàlisi Política de la Universitat Autònoma de Barcelona, va aportar tant les bases teòriques del procés com a pautes operatives en relació amb les fases i els instruments per fer-ho possible. La proposta del document marc per al desenvolupament del procés de participació es pot sintetitzar en els elements següents:

- // Tres fases: informació, deliberació i concreció
- // Dues perspectives de treball: territorial i temàtica
- // Dos tipus de protagonistes: entitats i ciutadania

INICIATIVES: AGENDA 21 //

Què canviarà, quins objectius es proposa?

- Protegir els espais lliures i la biodiversitat i ampliar el verd urbà.
- Defensar la ciutat compacta i diversa, amb un espai públic de qualitat.
- Millorar la mobilitat i fer del carrer un entorn acollidor.
- Aconseguir nivells òptims de qualitat ambiental i convertir-se en una ciutat saludable.
- Preservar els recursos naturals i promoure l'ús dels renovables.
- Reduir la producció de residus i fomentar la cultura de la reutilització i el reciclatge.
- Incrementar la cohesió social, enfortint els mecanismes d'equitat i participació.
- Potenciar l'activitat econòmica orientada cap a un desenvolupament sostenible.
- Progressar en la cultura de la sostenibilitat mitjançant l'educació i la comunicació ambiental.
- Reduir l'impacte de la ciutat sobre el planeta i promoure la cooperació internacional.

INICIATIVES: PLA BUIITS //

L'Ajuntament de Barcelona impulsa la iniciativa Pla *BUIITS (Buits Urbans amb Implicació Territorial i Social) que pretén afavorir la implicació de la societat civil en la definició, instal·lació i gestió d'una vintena d'espais buits per dinamitzar-los i integrar-los a la ciutat. El consistori preveu cedir l'ús a entitats i associacions sense ànim de lucre perquè proposin usos i activitats temporals.

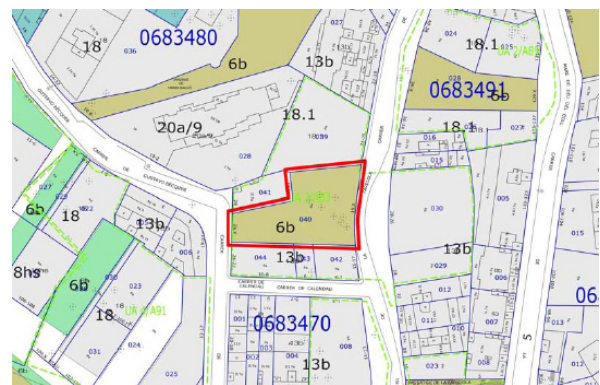
El Pla *BUIITS es dirigeix a entitats públiques o privades sense ànim de lucre de la ciutat a fi que proposin un ús o activitat d'interès i una gestió temporal, d'un any (prorrogable fins a tres anys), en els vint emplaçaments de titularitat municipal, dues per cadascun dels deu districtes. Aquests espais s'han seleccionat d'acord amb les necessitats del territori i atenent a la falta de previsió de desenvolupament del seu ús definitiu ja sigui per les seves característiques urbanístiques o bé pel context de crisi econòmica.

Les propostes seran avaluades i seleccionades per una Comissió d'Avaluació formada per representants d'entitats, de les cinc Tinences d'Alcaldia de l'Ajuntament, del Comissionat de Participació i Associacionisme, dels deu districtes de la ciutat i també representants dels grups polítics municipals. Els membres de la Comissió d'Avaluació valoraran especialment la flexibilitat del programa, el seu caràcter efímer i provisional, una autogestió eficient que mantingui en bon estat les instal·lacions i que l'impacte i rendiment social de les propostes sigui positiu per al conjunt de la ciutat. Les propostes seleccionades es donaran a conèixer durant març/abril de 2013.

d'Avaluació valoraran especialment la flexibilitat del programa, el seu caràcter efímer i provisional, una autogestió eficient que mantingui en bon estat les instal·lacions i que l'impacte i rendiment social de les propostes sigui positiu per al conjunt de la ciutat. Les propostes seleccionades es donaran a conèixer durant març/abril de 2013.

Una de les propostes del Barri de Gràcia es realitzarà a Vallcarca. Serà la de transformar un antiga escola de la República situada al carrer de la Fargola, 9, en un nou institut, el CEIP La Farigola de Vallcarca. Es una zona de 749 m2 amb una densitat de l'entorn baixa. El propietari de l'espai és l'Ajuntament de Barcelona.

INICIATIVES: PLA BUI TS //

CONCLUSIONS //

Els plans urbanístics i l'especulació immobiliària han afectat profundament al barri. La desinformació i els continus canvis en el pla urbanístic fan que els veïns de Vallcarca visquin en un continu mal son que es va iniciar amb l'aprovació del Plan General Metropolitano fa més de 30 anys.

Més tard amb la compra d'espais privats per part d'empreses el barri va ser arrasat sense tenir en compte les relacions i la vida veïnal que s'havia creat a la zona durant molts anys. Els veïns que encara queden a la zona lluiten per mantenir l'esperit de barri i reconstruir els solars i espais que moltes empreses han abandonat durant la crisi econòmica.

El futur del barri és incert, actualment es planteja la apertura del Parc Natural de Collserola a la ciutat. Vallcarca és un dels barris que dona accés a aquesta zona i quedaria atrapat en una altre pla urbanístic que amenaça la vida d'un barri que canvia constantment i no descansa.

REFERÈNCIES CONSULTADES //

“ Hemeroteca de La Vanguardia” [en línia] [data de consulta 25 de novembre 2012]
Disponible a: <<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1992/01/17/pagina-7/34076677/pdf.html?search=Vallcarca>>

“ Hemeroteca de La Vanguardia” [en línia] [data de consulta 25 de novembre 2012]
Disponible a:
<<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2010/09/26/pagina-1/77245845/pdf.html?search=Vallcarca>>

“ Hemeroteca de La Vanguardia” [en línia] [data de consulta 25 de novembre 2012]
Disponible a:
<<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2011/11/03/pagina-5/34174933/pdf.html?search=Vallcarca>>

“ Hemeroteca de La Vanguardia” [en línia] [data de consulta 25 de novembre 2012]
Disponible a:
<<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2001/01/08/pagina-5/34201746/pdf.html?search=Vallcarca>>

“ Ajuntament de Barcelona” [en línia] [data de consulta 25 de novembre 2012] Disponible a:
<http://w110.bcn.cat/portal/site/Gracia/menuitem.e5e37d1681eb4f0d47d547d5a2ef8a0c/?vgnextoid=9d7aac8b696b0310VgnVCM10000074fea8c0RCRD&vgnnextchannel=9d7aac8b696b0310VgnVCM10000074fea8c0RCRD&lang=ca_ES>

“ Wikipedia “ [en línia] [data de consulta 24 de novembre 2012] Disponible a:
<http://ca.wikipedia.org/wiki/Vallcarca_i_els_Penitents>

“http://elpais.com/diario/2011/02/10/quaderncat/1297302987_850215.html”

“<http://www.revistadiagonal.com/articles/analisi-critica/reforma-urbanistica-y-gene-sis-degradacion-vallcarca/>”

REFERÈNCIES CONSULTADES //

“ Spain emotion” [en línia] [data de consulta 26 de novembre 2012] Disponible a:
<<http://www.spainemotion.net/es/vallcarca-y-els-penitents-en-barcelona/>>

“ Pobles de Catalunya” [en línia] [data de consulta 26 de novembre 2012] Disponible a:
<<http://www.poblesdecatalunya.cat/municipi.php?m=080193L05>>

“ Wordpress CUP Gràcia” [en línia] [data de consulta 25 de novembre 2012] Disponible a:
<<http://cupgracia.wordpress.com/2012/03/15/cronica-del-consell-de-barri-de-vallcarca-i-penitents-i-intervencio-de-la-cup/>>

“http://w110.bcn.cat/portal/site/HabitatUrba/menuitem.7014095af2202d613d303d30a2ef8a0c/?vgnextoid=4f0cc9152d1a7310VgnVCM10000072fea8c0RCRD&appInstanceName=default&lang=es_ES”

“http://www.bcn.cat/agenda21/A21_AGENDA_CAST.htm”

“Youtube” [en línia] [data de consulta 27 de novembre 2012] Disponible a:
<<http://www.youtube.com/watch?v=wJ75cxL0ZaY>>

“Youtube” [en línia] [data de consulta 27 de novembre 2012] Disponible a:
<<http://www.youtube.com/watch?v=Ipl2-AXUnmQ>>

“RAE” [en línia] [data de consulta 27 de novembre 2012] Disponible a:
<<http://lema.rae.es/drae/?val=BARRIO>>

“Revista diagonal” [en línia] [data de consulta 3 de desembre 2012] Disponible a:
<http://www.revistadiagonal.com/articles/analisi-critica/reforma-urbanistica-y-gene-sis-degradacion-vallcarca/>